

AMSTERDAM WALKABOUT

Wandelorganisatie Nemo organiseert voor de derde keer de Walkabout met een verhalenwandeling naar de mythische tijd van Amsterdam. De wandeling loopt uit op een parade door de onderwereld, de verschijning van de watergeest Swawa en een festival met wereldmuziek. Aanleiding is de Autovrije Dag omdat zonder blik de verhalen over de oorsprong van de stad weer aan de oppervlakte komen en een wandeling kan uitlopen op een droomreis...

NEMO WANDELTHEATER IN HET WESTERPARK ZONDAG 21 SEPTEMBER

VERHALENWANDELING

14.00 uur onder de Haarlemmerpoort (einde Haarlemmerdijk, begin Marnixstraat, tram 3, bus 18, 21, 22). Verteller: Arend Wakker, met zijn muzen: Mathilde Andriessen en José Arts, en waternimfen Lucia en Amber.

Muzikale verhalenwandeling door het Westerpark naar de poel van Swawa. De ontstaansgeschiedenis van het Westerpark wordt herbeleefd via het nalopen en zingen van een middeleeuwse legende over de legendarische voetocht van de eerste middeleeuwse ontginning van het gebied: 'Uko van Okesdorp' op zoek naar de watergeest Swawa.

PARADE

16.00 uur op de Spaarndammerdijk bij de ingang van Begraafplaats Barbara. Muzikale parade door de onderwereld naar de poel van Swawa in de Braeck bij het Wandelcentrum van Nemo onder leiding van Muziekgroep Sonero:

De verhalenwandeling eindigt met een PARADE olv Sonero. Zij spelen Zuid Amerikaanse muziek op authentieke instrumenten. Mila zingt een Oekraïens bruiloftslied. De parade is een muzikale passage door de onderwereld naar de uitgang (de poel van de watergeest Swawa).

"SWAWA'S TERUGKEER

17.00 uur Nemocentrum de Braeck. Verschijning van de watergeest Swawa.

In de poel de Braeck komt de legende van Swawa tot leven. Na de wandeling en de parade verschijnt hier de watergeest Swawa aan de wandelaars die het gebied van de poel betreden. De korte wandeling rond de poel heeft het karakter van een inwijding...

De Braeck: Overbrakerpad 2, A'dam Westerpark, op het terrein van de Schooltuinen, naast de Kinderboerderij. OV eindpunt lijn 10, bus 21 Haarl.weg bij van Hallstr

WERELDMUZIEK

18.00 uur Nemocentrum de Braeck,

- SONERO:

Zuidamerikaans: muziek uit Peru, Bolivia, Argentinië en fado Rieuwert Libbenga en Judien Luinenburg.

- BACHTALO!

Jiddische, Oost-Europese en zigeunerliederen Jan Stap gitaar, accordeon, zang en Helga Kruse zang

- OOST-EUROPA KOOR MILA

Meerstemmige liederen uit Polen, Bulgarije, Bosnië en Oekraïne olv Helga Kruse

- NEMO MEEZINGKOOR

Wandel- en actieliedereren olv Mathilde Andriessen en Ton Verkroos (piano)

WANDELTHEATER EN WERELDMUZIEK IN HET WESTERPARK

ZONDAG 21 SEPTEMBER 2008

**De poel
van Swawa**

SONERO

Sonero (Rieuwert Libbenga en Judien Luinenburg) nodigt je uit voor een muzikale rondreis door naar de Andes, van Argentinië naar de indianen van Peru, Bolivia en Equador. Maar ook naar de vlakten van de grote rivieren waar je nog Afrikaanse invloeden kunt horen, de Portugese fado en Sefardische muziek. Sonero heeft de muziek en instrumenten verzameld tijdens rondreizen door het gebied. Ze spelen allerlei soorten fluiten, trommels, harp en gitaren zoals de charango, bombo, guiro, ch'ajchas en de maracas. Ze zingen in het Spaans, Ladino, Portugees, Quechua en Guarani (oude indiaanse talen). In de zomer van 2008 was Sonero het muzikale hoogtepunt tijdens de Hollandse Dag in Nemoland Polen.

BACHTALO!

Jan Stap gitaar, accordeon, zang en Helga Kruse zang Bachtalo! Helga Kruse en Jan Stap zingen en spelen Oost-Europese, Jiddische en zigeunerliederen. Bachtalo betekent in de Roma-taal geluk. Helga zingt en Jan zingt soms mee en begeleidt op accordeon en gitaar. Helga en Jan zijn goede bekenden van Nemo. Ze hebben vaak in Nemoland Polen opgetreden, en ook verschillende keren in het Pools Café van Nemo.

OOST-EUROPA KOOR MILA

Meerstemmige liederen uit Polen, Bulgarije, Bosnië en Oekraïne. Oprichtster en artistiek leidster is Helga Kruse die haar repertoire zelf opgezocht heeft tijdens haar reizen naar Macedonië, Oekraïne, Bulgarije en Polen. De meeste zangeressen bij MILA komen uit volksdansgroepen, zodat de onregelmatige maatsoorten er swingend uitkomen. De liederen zijn meerstemmig en in folklorestijl gehouden, dat wil zeggen dat de verschillende stemmen dicht bij elkaar liggen. In mei 2008 vierde Mila het derde lustrum met een uitverkocht concert met de Poolse muziekgroep Zwyrtni. Mila trad ook in Polen op, tijdens de eerste Hollandse Dag van Nemo 5 jaar geleden.

AREND WAKKER bioloog en verhalenverteller

Arend combineert zijn achtergrond als bioloog met het vertellen van mythen en legenden. Hij organiseert voor het IVN, de Hortus en het Amsterdamse Bos cursussen en excursies, waarbij hij de meest wonderlijke verhalen vertelt. Ook voor Nemo heeft hij rond het Nemocentrum de Braeck een programma samengesteld met natuurexcursies.

AMSTERDAM WALKABOUT

De Walkabout' is een wandelevenement met wandelingen naar de 'mythische tijd' van Amsterdam; naar de verhalen van de pioniers en migranten vroeger en nu, waaruit Amsterdam ontstaan is en nog steeds ontstaat. Oorspronkelijk is de 'walkabout' de zwerftocht van de Australische Aboriginals naar de Droomtijd (de wereld van de vooroudergeesten in het landschap) via 'Songlines': verhalen en liederen over de ontstaansgeschiedenis van het landschap. Tijdens de Walkabout wordt het (stads)landschap bedekt met verhalen over de oorsprong van de stad, en zijn de wandelroutes de verhaallijnen. De verhalen over de 'droomtijd van Amsterdam' kunnen alleen verteld en gelezen worden door ze te wandelen!

SWAWA WATERGEEST VAN DE BRAECK

In de 12^e-eeuwse Annalen van Egmond, de oudste geschiedschrijving van Nederland, komt een spannend verhaal voor over de Braeck, een middeleeuws restant in het huidige Westerpark. Volgens de mensen uit de streek was de Braeck de laatste plek waar een watergeest leefde, met de naam Swawa. Als een Loreley was zij achtergebleven om ongewenste bezoekers schrik aan te jagen. Het verhaal wil dat ze de Friese ontginners beschermde tegen vreemde indringers (bisschop van Utrecht, graven van Holland). Ze is een overblijfsel van het omgekeerde (Friese) verleden. Haar naam komt voor in de Edda, de verzameling Germaanse legenden uit de 13e eeuw. Swawa is daarin een helpster van de god Wodan. Maar waarschijnlijk is zij een verschijning van de aardegodin Freya, de godin van de vruchtbaarheid en de onderwereld. De Freya-cultus is veel ouder dan de verering van de woeste Noormannengod Wodan. In de mythe van Swawa worden de natuurkrachten zichtbaar die het landschap van Amsterdam gevormd hebben.

UKO HELD VAN DE BRAECK

In zijn 13e eeuwse rijmkroniek over de geschiedenis van Holland vertelt Melis Stoke het verhaal over Uko, de mythische eerste ontginner van het gebied in de regio Amsterdam. Hij is de naamgever van Osdorp (Okesdorp, dorp van Uko), Ookmeer en Hoekenes, dorpen die ouder zijn dan Amsterdam. Het verhaal beschrijft de reis van Uko van zijn geboorte-streek in Velsen langs de IJ naar de Braeck waar de watergeest Swawa hem haar bescherming aanbiedt. Daardoor weten Uko en zijn nakomelingen de invasies van de Kennemers en Zaankanters, de graven van Holland en de Utrechtse bisschop te weerstaan. Dankzij Swawa blijft het gebied een (heidense) Friese vrijstaat. In het verhaal van Uko wordt de ontginning-geschiedenis van het gebied zichtbaar en daarin het ontstaan van het vrije Amsterdam.

WALKABOUT IN HET WESTERPARK 21 SEPTEMBER 2008

VOETSPOREN NAAR DE MYTHISCHE TIJD

In het Amsterdamse Westerpark aan de middeleeuwse Spaarndammerdijk liggen de restanten van een oeroud veenlandschap met de poel 'de Braeck' bekend van de mythe over de 'watergeest Swawa'. Dit stukje 'oerlandschap' ligt in een niemandsland tussen het cultuurpark en de volkstuinten; in een rafelrand tussen oude stadswijken en de havens; in een ecologische zone (Brettenscheg) die bedreigd wordt door snelwegen, industrieterreinen en versnippering. De watergeest Swawa wordt ingezet als medium om dit unieke en kwetsbare natuurgebied te beschermen!

WANDELEN NAAR DE DROOMTIJD

De Amsterdam Walkabout is een wandelreis door onbekende verhalen en legenden, op zoek naar de 'landmarks' van de mythische tijd, en de sporen van de vele generaties migranten die Amsterdam met hun verhalen verrijkt hebben. Vanaf de 11e eeuw is Amsterdam een vrijstad, letterlijk gebouwd op de mythen en legenden van pioniers, landverhuizers en migranten. De verdrijving van de Heren van Aemstel in 1296 markeert het beginpunt van veroveringen en bezettingen door vreemde heersers die de vrijstad probeerden te beteugelen. Maar de vrijstad bleef altijd bestaan, als een mythische laag (droomtijd), onbereikbaar voor de regenten, kooplieden en dominees; als veen(brand) onder het asfalt; als voetspoor onder de snelweg en als inspiratiebron voor vrije geesten en wereldverbeteraars. Hoewel de vrijstad bedolven is onder asfalt, blik en beton, zijn er nog veel sporen over als bakens en 'landmarks' in het stadslandschap, verstopt in het 'niemandsland' van de moderne stad: in vergeten natuurgebieden, rafelranden, scheggen, randgemeenten en tussengebieden, aan de achterkant en in de marges van het (stads)landschap. In dit niemandsland zijn de mythen en verhalen over de oorsprong van de stad nog steeds zichtbaar. Alleen door te wandelen kunnen de verhalen steeds weer opnieuw ontstaan en gelezen worden

WANDEL/VERHALENWEB

Aan de plattegrond van Amsterdam zie je dat de kaart in wezen een wandelkaart is; van alle kanten dringen groene zones door tot in het centrum. Parken, plantsoenen, oevers, begraafplaatsen, binnentuinen en tuinparken vormen met elkaar een aantrekkelijk wandelnetwerk. Wandelen is de enige manier om dit (vaak verborgen) wandelnetwerk te ontdekken, en uit te breiden. Het wandelnetwerk van Amsterdam is met zijn web van lijnen en dwarsverbanden (bv Groene AS) is niet alleen een historisch monument, een ecologisch lint en een recreatieve verbindingzone, maar vooral een 'kunstwerk'; een web van menselijke voetsporen en verhalen waaromheen en waaruit de stad ontstaan is en nog steeds ontstaat. Want het zijn altijd wandelaars en migranten geweest die verhalen en legenden vertellen over de stad en het landschap. Als je hun voetsporen terugvindt en naloopt, kun je ook de verhalen terugvinden van de mensen die er vroeger gelopen hebben. En omdat er steeds nieuwe voetsporen ontstaan, komen er steeds nieuwe verhalen bij. Daarom is het Amsterdams wandelnetwerk een 'wandelverhalenweb', een verhalencyclus, waarbij wandelen lezen is, en de verhaallijnen de voetpaden zijn. Als de voetpaden verdwijnen en er wordt niet meer gewandeld, dan verdwijnt de levende geschiedenis en de leefbaarheid van de stad.

